

Újszülöttgyilkosságok Németországban Egy nagyszabású tanulmány ismertetése

Infanticides in Germany Description of a large-scale study

Cseres Judit

pszichológus, mediátor
cseresjudit@gmail.com

Absztrakt

Cél: Jelen ismertetés az Észak-Rajna-Vesztfáliai Rendőr-főkapitányság kutatócsoportja által 2015-ben közzétett tanulmányt mutatja be, melyben a Németországban az 1990–2007 években ismertté vált újszülöttgyilkosságok (kettő kivételével) minden tartományból származó ügyiratainak kriminálisztikai-kriminológiai adatait elemezték matematikai statisztikai módszerekkel.

Módszertan: A német szerzők a kriminológiai jelenségtani megközelítésben a cselekmény, az elkövető és az áldozat jellemzőit elemzik, ezért a jelen ismertetés a német tanulmány minél részletesebb, tehát minél használhatóbb bemutatására törekszik.

Megállapítások: A német szerzők által létrehozott adatbázis elemzése igazolt valószínűségi adatokat nyújt az elkövető és az elkövetés jellemzői tekintetében.

Érték: Kevesen vállalkoznak arra, hogy egy országban, jelentős időtávban ismertté vált, az újszülöttek sérelmére elkövetett cselekmények teljes körét elemezzék kriminológiai-kriminálisztikai céllal. A német szerzők által létrehozott adatbázis elemzése alapján levont következtetések segítik a nyomozati munka optimalizálását, a nyomozás stratégiai tervezését és a taktikai elemek megválasztását. Érdekes tehát ezt a szempontot érvényesíteni a majd 40 éves időtávot felölelő magyar adatbázis további elemzéseiben is.

Kulcsszavak: újszülöttölés, kriminológia, adatelemzés

Abstract

Aim: This review presents the report of the research group at the police headquarters of North Rhine-Westphalia, published in 2015. The authors have

analysed forensics-criminology data from files of all known infanticides between 1990-2007 (two missing) in all states of Germany using statistical methods.

Methodology: The authors of the reviewed article present characteristics of the act, the perpetrator and the victim from the semantic viewpoint of criminology, thus this review aims follow their arguments as close as possible to make the review as useful as possible.

Findings: The database the authors have created provide well-founded data on probabilities to characterise both the perpetrator and the act.

Value: There are only few who attempt a forensics-criminology analysis of the whole universe of criminal acts against newborns over the span of a longer period. The conclusions drawn using the database and methods the authors created help strategic planning of the investigation as well as the choice of tactical elements. It is worth therefore considering a similar approach when analysing further the database of similar cases in Hungary, spanning almost 40 years.

Keywords: newborn killing, criminology, data analysis

Az újszülött megölése viszonylag ritka bűncselekmény, előfordulása szorosan összefügg a társadalmi, gazdasági és szociálpolitikai környezet alakulásával. A felvilágosodás filozófusai ezért is tekintették kulcsbűntettnek. Számos kutató osztozik ebben a nézetben, de országos adatok alapján elvégzett kutatásra kevesen vállalkoznak. Éppen ezért tekintem lényegesnek a Németországban megjelent kutatásáró tanulmány bemutatását.

Az Észak-Rajna-Vesztfáliei Rendőr-főkapitányság 2015-ben tette közzé azt az áttekintést, amelyben az újszülöttgyilkosságok országos, kettő kivételével minden tartományra kiterjedő kriminalisztikai-kriminológiai adatait elemezték. (*A Landeskriminalamt Nordrhein-Westfalen (2015): Neonatizid. Die Tötung von Neugeborenen. Düsseldorf: Landeskriminalamt NRW* címmel hivatkozható tanulmányra a továbbiakban – minthogy a részletes bemutató ismertetés műfajából ez következik – „az eredeti német tanulmány” szókapcsolattal utalok.) A – tudomásom szerint – csak nyilvános felületen megjelent tanulmányt figyelmeztetés előzi meg, ezzel is óvatosságra intve az esetkőre érzékenyeket. A tartományi főkapitányság kriminalisztikai-kriminológiai kutatásokat végző önálló szervezeti egysége ügyiratok feldolgozása alapján elemezte az esetkő adatait. (A kutatómunkát végző szervezeti egység ilyenként jegyzi a tanulmányt, az abban részt vevők nevét nem tüntetik fel. Így a jelen ismertetés a szerzők megnevezése helyett következetesen „a szerzők” vagy „a kutatócsoport” megjelölést használja.) Az ismertetés szerkezete követi a kutatásáró tanulmány

eredeti, a kutatócsoport gondolatmenetét tartalmazó felépítését. A kutatócsoport a nyomozást végző kollégák munkájának optimalizálását törekszik elősegíteni az elkövető és a cselekmény ismertetőjegyeinek elemzett, rendszerezett bemutatásával.

A német kutatócsoport zárótanulmányához olykor megjegyzéseket fűzök, ezek saját, több mint két évtized óta végzett és publikált kutatási megállapításaimból származnak, és a félreértések elkerülése érdekében lábjegyzetben közlöm.

A zárótanulmány bevezetése – a szerzők által áttanulmányozott és idézett bőséges szakirodalom megállapításaival is alátámasztva – hangsúlyozza az újszülöttség különös, sőt egyedülálló jellemzőit, egyúttal azok meghatározásait is megadva, hiszen az adatok a meghatározások által megrajzolt tartományból kerülnek ki (Alder & Polk, 2001; Resnick, 1970; Saimh, 2006). A rendőrség tudomására jutott, élve megszületett (mert lélegzett), és a születését követő 24 órán belül életét veszítő újszülöttek ügyében lefolytatott nyomozások ügyiratait vizsgálták. Nem vizsgálták tehát azokat az eseteket, amelyekben feltételezhető a magzat már intrauterin (méhen belüli) szakaszban történt halála, sem azokat a születeket sem, amelyek a segély-, illetve segítő szolgálatok¹ oltalmában zajlottak le. Az elemzés közzététele időszakában még újnak számított a konfliktusterhesség védelméről (Schwangerschaftskonfliktgesetz) szóló önálló törvény². Így a jelen tanulmány az 1993 és 2007 között ismertté vált 194 eset ügyiratainak kriminalisztikai-kriminológiai adatait tartalmazza. Némi bizonytalanságot keltenek a hirtelen gyermekhalálok, ezek közül a vizsgálatba bevontakat a biztonsággal megállapított további ismertetőjegyek alapján különítették el. (Más szerzők majd minden vagy minden tartományra kiterjedő teljes esetkört, vagy meghatározott szempontból teljes reprezentativitást mutató esetkört elemeztek az 1980–1989-ig terjedő időszakban 211 eset szakértői véleményei alapján; az 1986–2009-ig terjedő időszak 91 nyomozati ügyirata alapján; az 1997–2006 közötti időszak 199 nyomozati iratanyaga, különösen az elkövetővel folytatott feltáró beszélgetések alapján.)

A kutatócsoport az ügyiratokban rögzített tények alapján törekszik eloszlalni némely, még a szakemberek, például nyomozók szemléletét is befolyásoló előítéletet, ezzel is segítve munkájuk optimalizálását. Ilyen például az, hogy az elkövető fiatal, szegény, hajadon és elsőszülő.

-
- 1 A Németországban 2000 óta működő *Terre des hommes* nemzetközi segélyszolgálat évi 300–500 közötti újszülött megtalálásáról számol be, őket a babamentő fülkében (Bäbyklappe) helyezik el.
 - 2 „Schwangerschaftskonfliktgesetz vom 27. Juli 1992 (BGBl. I S. 1398), das zuletzt durch Artikel 13a des Gesetzes vom 14. Dezember 2019 (BGBl. I S. 2789) geändert worden ist”. A törvény szövegéből nem derül ki, miben is áll a konfliktus lényege, ez feltehetően az előterjesztő indoklásában olvasható, azonban ez nem volt számomra hozzáférhető.

Az esetkör lényeges sajátágaiként kezelik, hogy bár az emberölés elkövetői többnyire férfiak, az újszülöttölés elkövetői kizárólag nők, a gyermeket világra hozó szülőanyák. Ezzel összefüggésben az emberölést felderítő nyomozás során általában számos vallomás jellemzi az áldozatot, ilyen vallomás újszülöttről igen csekély információtartalommal csak a szülőanyától származhat.

Az elemzők úgy vélik, hogy az iratanyagok kevéssé nyújtanak megbízható információkat a cselekmény motivációjáról, ezért inkább az általánosan jellemző tényadatokat tekintik munkájuk anyagának³.

Az újszülöttölés kutatási eredményeinek áttekintése csupán néhány évvel azelőttre teszi a téma iránti nemzetközi kutatói érdeklődés felébredését⁴. A megjelent kutatási beszámolók közül számos a szocio-demográfiai, illetve a pszichológiai-pszichiátriai szempontból megragadható jelenségeket írja le (Harris 1997; Moll, 2002; Kahana, Penner, Nachman & Hiss, 2005; Brockington, 2006; Bourget & Bradford, 1990; Briggs & Cutright, 1994; Adinkrah, 2000). Több közlemény tételei alapján jutnak arra, a talán nem is meglepő következtetésre, hogy az emberölés áldozatává válás valószínűsége az élet első 24 órájában a legnagyobb. Abban, hogy az újszülött életének kioltásában a szülőanya (igen ritkán a cselekmény egy szakaszában más közeli családtag jelenlétében) az elkövető, minden szerző egyetért. Az idézett, elemzett szakirodalomban felmerül a gyermekölés és az újszülött megölésének megkülönböztetése, illetve a hasonló jegyek megállapítása. Hasonlóságot állapítanak meg a pszichiátriai-pszichológiai megközelítést alkalmazó tanulmányok a saját gyermek megölésének általános ismérveiben az anya lelki sérülései tekintetében, amely sérülések hátterével sajátos módon „dolgozza fel terhessége tényét”, és kerül a szülés során önnön bűnösségtudatát mérséklő pszichopatológias állapotba.

A szakirodalom döntő többségben német és angol nyelvű publikációkat mutat be, de valamelyest foglalkozik a spanyol nyelvű, dél-amerikai helyzetről tudósító tanulmányokkal is (Marks & Kumar, 1993; Mendlowicz, Jean-Louis, Gekker & Rapaport, 1999; Cakar, Stankov, Gutevska & Pavlovski, 2003; Herman-Giddens, Smith, Mittal, Carlson & Butts, 2003; Putkonen, Collander, Weizmann-Henelius & Eronen, 2007; Putkonen, Weizmann-Henelius, Collander, Santtila & Eronen, 2007; Kauppi, Kumpulainen, Karkola, Vanamo & Merikanto, 2010; Beyer, Mack & Shelton, 2008; Shelton, Muirhead & Canning, 2010; Shelton, Corey, Donaldson & Dennison, 2011). A volt szocialista országok

3 Saját kutatásom arról győződött meg, hogy az élettörténeti adatok meglehetősen jól mutatják a cselekményhez vezető motívumokat (Cseres, 2000; 2021).

4 Ehelyütt ellenvéleményként kénytelen vagyok utalni például Raskó 1978-ban megjelent monográfiájára, valamint arra, hogy a kutatási eredmények szabad és rendszerszerű áramlása számunkra 21. századi vívmány.

szakirodalma – egy horvát és egy macedón tanulmányt leszámítva – nem jelenik meg az elemző bemutatásban.

A kutatás előkészületei sorában a szerzők fontosnak tartották az esetkör büntetőjogi szabályainak áttekintését, ebben – az esetkör különleges sajátosságaira tekintettel – főként a privilegizált tényállás némely német történeti előzményeire történik utalás. A kutatás időszakában érvényes európai helyzetet térképen ábrázolják, ezen jól látható, hogy Franciaország, Magyarország⁵, Németország, Spanyolország és Törökország jogrendszere (éppen) nem tartalmaz privilegizált tényállást.

A hangsúlyozottan kriminológiai-kriminálisztikai célú és természetű kutatás módszertani előkészítésében igen hasznosnak bizonyult a pilotprojekt, mert ennek eredményeként alakult ki az a 11 modul, amelyek mentén az adatokat gyűjtötték, elemezték és értelmezték (az eredeti német tanulmány 19. oldalán a 2. számú táblázatban⁶):

- 1.) „Nyomozás, büntetőeljárás – a cselekmény meghatározása és feltárása, az eljárások eredménye, a büntetés neme és időtartama, szakértői vélemények stb.
- 2.) Az elhelyezés és a feltalálás helyszíne – hely és időpont, a szállítás módja és távolsága, köztes és végleges elhelyezést stb.
- 3.) Az elhelyezés és a feltalálás módja – ruházat/csomagolás, takarás, egyéb mellékelt tárgyak stb.
- 4.) A gyermek jellemzői – nem, súly, méret, érettségi fok, a halál oka (szakértői vélemény versus az elkövető közlése).
- 5.) Az elkövető általános adatai – életkor, állampolgárság, iskolai és szakmai végzettség, családi állapot, szülések, lakáshelyzet stb.
- 6.) Az elkövető gyermek- és ifjúkora származási családjában, a szülők alkohol- és drogfogyasztása, testi, illetve szexuális bántalmazás stb.
- 7.) Családi helyzet az elkövetés időpontjában, és a partnerkapcsolat időtartama, saját születési családjához viszonya stb.
- 8.) A terhesség adatai – a terhesség rejtésének, eltitkolásának okai, mások ismerete, illetve gyanúja a terhességről stb.
- 9.) Az elkövető rendellenes magatartásformái – alkohol- vagy drogfogyasztás, pszichológiai betegségek, bűnelkövetés és büntetés stb.

5 Egy e tekintetben elmélyült jogtörténeti kutatás számos érdekességet találhat a magyar jogalkotás dilemmáiban a privilegizált tényállás beiktatásai és megszüntetési mozgalmas jogalkotási eseményei kapcsán.

6 Itt jegyzem meg, hogy a következő felsorolás az egyetlen, az eredeti tanulmányból vett szöveghűen lefordított idézet

- 10.) Nyomozás – megindulásának módja és a rendőri intézkedések eredményessége (nyomrögzítés, tanúkihallgatás stb.).
- 11.) Egyéb megállapítások – az anya pszichológiai szakvéleménye, az elkövetés feltételezett oka stb.”

Az adatok előállítására és feldolgozása módjának leírása számomra igen ismerős: az ügyiratok minél több megjegyzését érdemes rögzíteni, hogy azokból adatok keletkezzenek és statisztikai adatkezelő programmal feldolgozhatóvá váljanak.

Kutatási eredmények a német és a nemzetközi szakirodalomban

A német kutatócsoport vizsgálta az 1980 és 2007 közötti újszülöttölések gyakoriságát. A megadott időtávnak a hivatalos bűnügyi statisztika alapján megrajzolt diagramja szerint 1974-ben vált ismertté a legtöbb (70) és 1986-ban a legkevesebb (18) eset. A diagram külön is mutatja az elkövetők által megvalósított kísérletek számának alakulását, 1971-ben volt a legtöbb (10) és 1974-ben és 1986-ban a legkevesebb (0) ilyen eset. Sem a jelen kutatás, sem pedig az elérhető jogszabályi tételek nem jellemzik a kísérlet mibenlétét, tehát nem tudhatjuk, hogy az elkövetés cselekménysora nem valósult meg (például mert valaki rábukkant az éppen ügyködő szülőanyára), vagy az elkövetést az újszülött túlélte.⁷

Ebben az esetkörben is lényeges a látencia kérdése, a szerzők lábjegyzetben tisztázzák a változatokat. Az egyik változatban a feltalált áldozat elkövetője marad ismeretlen, a másik változatban inkább a közvélekedés feltételezései, de a piciny tetem elrejtésének könnyebbsége okán szakszerű becslés szerint is a cselekmény egésze marad rejtve. Mindent egybevetve 40:1 arányt közölnek az ismeretlen és az ismert cselekmények tekintetében⁸.

A német kutatócsoport az ügyiratokban fellelhető adatok alapján az elkövetési magatartás következő 11 jellemzőjét emeli ki (az eredeti tanulmány 25–39. oldalain):

7 Saját, negyven év eseteire kiterjedő kutatásom szerint az előzőre nem volt példa, a túlélésre szerencsére jó néhány.

8 Magam – a dolog természetéből adódóan – nem tudtam elmélyült elemzést végezni a nem ismert újszülöttölés kérdésében, azonban számos adat alapján arra a következtetésre jutottam, hogy valószínűsége meg sem közelíti az itt feltételezett arányt. Az utóbbi húsz év iratanyagában meglepő eredményeket találtam a rendszeres ügyészi felülvizsgálat következményeként, hiszen például az egyre korszerűbbé váló vizsgálati módszerek sok – akár 17 – év után is szóra bírnak korábban néma bűnjeleket, nyomokat.

1. A terhesség elfogadása

Az idézett kutatások jelentős hányada az újszülött megölését a terhesség elutasítása egy formájának tekinti, ezek a terhes nők jelentősen gyakrabban titkolják el terhességüket, mint azt más módon veszélyeztetnék. Az anya patológiás viszonyulását mutatja állapotához azzal, hogy a terhesség tényét távol tartja tudatától. A szülés váratlanul következik be, az ölés csupán a korábbi passzív magatartás folytatását (magára hagyás) vagy például az újszülött felsírását kísérő pánikreakciót jelenti. Egy 2002-ben átlagos női népesség körében elvégzett átfogó vizsgálatban úgy találták, hogy 455 terhes nőre jut egy olyan személy, aki terhességéről a 20. hétig nem is tudott. Összesen 2455 olyan terhességről számoltak be, amelyekben a terhességről a szülőanya a fájások kezdetétől szerzett tudomást⁹. Mások tudatosan, a környezet megtévesztésével titkolják terhességüket. Egyes szerzők bírálják a terhesség eltitkolásának ilyen megítélését, differenciált tipológiát javasolnak, ami mások szerint nem lehetséges, mert nem különíthető el egyértelműen a veszélyeztető eltitkolás és a nem-terhességről való rendíthetetlen meggyőződés, azt pedig végképp nehéz megállapítani – mondják –, hogy mindezek háttérében milyen pszichopatológiás folyamatok zajlottak. Jelen német tanulmány szerzői a szakirodalomban vázolt nehézségek ellenére mégis lényegesnek tartják a megkülönböztetést, mert úgy vélik, ez segít hozzá anya és magzata veszélyhelyzetének tudatosításához, a megelőzés lehetőségeinek kimunkálásához.

Az áttekintett szakirodalomban és a jelen német kutatásban is egybehangzó tapasztalat szól arról, hogy a terhesség előrehaladtával mutatkoznak a jellemző testi változások, ezeket a környezet szereplői gyakran szóvá is teszik¹⁰. Számos szerző arról számol be, hogy olykor orvosi vizsgálat során sem derül ki a terhesség.¹¹

A szerzők megalapozott feltételezése szerint a terhesség elutasításának módjai összefüggést mutatnak az elkövető és így az elkövetés sajátjaival. Úgy vélik, hogy büntetőjogi megközelítésben releváns a tett indulati cselekményként való megítélése¹², és a terhesség elutasítása a cselekmény előkészületeként értelmezhető.

9 Fontos lenne tudni, hogy ez a meglepően nagy létszámú női csoport hogyan került el az elkövetővé válást. Okkal feltételezem, hogy a szülés megindulásakor volt kihez fordulniuk segítségért, tehát társas kapcsolati rendszerük e tekintetben működőképes volt.

10 Saját kutatásomban is erre találtam leggyakrabban példát, de az ellenkezőjére is, mert például egy 8. hónapos várandóssal való személyes találkozásom során semmiféle jelét nem láttam állapotának, sőt az illető élénkpiros karcsúsított kabátot viselt.

11 Erre saját vizsgálatomban is találtam adatokat, végtelen példaként egy emésztési probléma belgyógyászati kivizsgálását – amelyben rögzítették, hogy az illető nem terhes – követően még a rendelő mellék-helyiségében zajlott le a szülés.

12 Saját kutatási tapasztalataim ellentmondanak ennek a megítélésnek.

2. A szülés helye és körülményei

A német tanulmány elemzésének ezen alfejezete meglepő megállapítással indul: tekintettel az áldozat születése és halála között eltelt idő rövidségére, az eddigi kutatások nem tekintették feladatuknak a szülés és a tett helyszínének megkülönböztetését. A német tanulmány az ezredforduló környékén, de inkább utána közölt adatokat mutat be, ezek a szülés és/vagy az elkövetés színhelyeként 60–100%-os arányban magánteret, többnyire a szülőanya lakását jelölik meg, közterület 0–15%-os arányban jelenik meg. Tekintettel azonban arra, hogy a nyomozások túlnyomó többsége ismert gyanúsított ügyében zajlik, és szinte mindenkor eredményre vezetően, előfordulhat – mondják a szerzők –, hogy mindez az otthon, mint színhely arányának túlbecsüléséhez vezet. Az idézett szerzők szerint a szülés és elkövetés színhelye az esetek 50%-ában a fürdőszoba, olykor a szülés a WC-n ülve történik, így ez egyben az újszülött halálával is jár. Ugyancsak gyakori, hogy a szülés ágyban zajlik le. A szerzők szerint a cselekmény helyszínének és előkészületi fokának együttes értékelésében releváns más személyek közeli jelenléte¹³. E tekintetben az idézett szakirodalom szerzőinek egy csoportja szerint a szülő nők kb. 90%-a egyedül szült, és csak nagyon kevés esetben volt jelen a szülő nő anyja vagy az újszülött apja, és támogatta az elkövetést. Mások azonban közleményeikben arról írnak, hogy a lakásban a szülés időszakában többen is jelen voltak anélkül, hogy bármi jelét adták volna annak, hogy a szülésről/cselekményről tudomást szereztek (Beyer & Mack, Shelton, 2008). Mindezt a környezet érzéketlenségeként értelmezik az egyéni problémák iránt¹⁴.

3. Az ölés módja és a halál oka

A nyomozati iratokban és a szakértői véleményekben számos adat fellelhető a halál okáról. Ezekben leggyakrabban az áldozat fullasztását említik (Gheorghe, Banner, Hansen, Stolborg & Lynnerup, 2011; Haapasalo & Petäjä 1999; Herman-Giddens et al., 2003; Höynck, Zähringer & Behnsen, 2012; Krohn, Anders, Püschel & Schröder, 2011; Marcikic, Dumencic, Matuzalem, Marjanovic & Ugljarevic, 2003; Püschel, Hasselblatt & Labes 1988; Putkonen et al., 2007; Schöne, Peter & Bogerts, 2011; Shelton et al., 2011; Simiot, 2007; Thomsen, Bauermeister & Wille, 1992; Hempel, 2013; Höynck, Behnsen & Zähringer,

13 Saját, negyven éves időtávot felölölő kutatásomban ez csupán két alkalommal fordult elő.

14 Több ez, mint érzéketlenség, magam a végzetes titok-játszma helyzeteként értékeltem, a szülőanya pl. pontos információval szolgált arról, hogy a szomszédos helyiségben tartózkodó családtagok az éppen futó tévésorozat mely epizódját nézték.

2015). Leginkább jellemző az újszülött textíliába (törölköző, ruhadarab) csomagolása, ezzel egyúttal a légutak elzárása, esetenként őt még nyolttasakba is helyezve. Valamivel ritkább a tárgyjal (például öv) fojtás, valamint a vízbe fojtás (WC-lefolyó, kád). Lényegesen kisebb arányban fordul elő a mechanikus sérülés – például fejen – okozása. A kihülést halálokként eltérően értelmezik az idézett szerzők (Madea & Dettmeyer, 2007), többnyire a magára hagyás összetevőjeként. A szakirodalomban más halálokról nem találtak említést, ami pedig a német kutatócsoport szerint az újszülött teteme más módon való eltűnésének (például állat megeszi), és az amúgy is gyorsan előrehaladó oszlásának tudható be.

4. A holttest elrejtése és megtalálása

A német szerzők igen csekély számú utalást találtak a szakirodalomban az elkövetőnek a cselekmény során megtett útjáról, pedig környezeti hatás tételezhető fel akkor, ha a rejtés és a megtalálás helyszíne nem azonos. A szakirodalom szerzői szerint az elkövetők a holttest rejtését leggyakrabban a magántérben oldják meg (például ruhásszekrény, szennyeskosár). Olykor azonban személerakóhelyeken vagy félreeső utak mentén is találunk apró holttestet. Néhány tanulmány arra mutat, hogy egyre gyakrabban kerülnek elő áldozatok a szülőanya lakhelye közelében, erre pedig abból következtetnek, hogy az újszülöttet ruhadarabokba, nyolttaszatyorbba csomagolva találják meg (Krohn et al., 2011; Herman-Giddens et al., 2003; Simiot, 2007; Hempel, 2013; Shelton et al., 2011). Igen ritkán fordul elő, hogy az újszülöttet megszoptatták, letisztoztatták, esetleg a csomagba játékszert helyeztek volna.

5. Az elkövető jellemzői

Az áttekintett szakmunkákban a szerzők majd mindegyike foglalkozik az elkövetők életkorával, amelyet átlagosan alacsonynak, jellemzően húszévesnél fiatalabbnak találtak (Marks, 2001; Friedman, Horwitz & Resnick, 2005; Hempel, 2013). Mások, ugyan kisebb mintát elemezve, de találtak jóval idősebb elkövetőket a szülőképes kor határain belül. Az elkövetők életkorának átlagát számos szerző 21,7 évben állapította meg, ebben a tizenévesek túlréprezentált hányadával (Shelton et al., 2011; Höynck, Zähringer & Behnsen, 2012; Höynck, Behnsen & Zähringer, 2015). Ebben tehát azonosság mutatkozik a német és a nemzetközi, a régebbi és az újabb tanulmányok megállapításaiban, jóllehet az utóbbi évtizedekben jelentősen változott az elsőszülők életkora. Általában megállapítható azonban, hogy a közlemények egyikében sem található egyértelmű magyarázat

az elkövető életkora és tette összefüggésére. Ami viszont az elkövetők szülési előzményeit és bűnismétlését illeti, azt a szerzők természetes módon életkorhoz kapcsolódónak tekintik. Az áttekintett szakirodalomban azonban az elkövetők majd kétharmada igen fiatal, de a cselekményt megelőzően már több ízben viseltek terhességet, illetve élnek együtt élő gyermekükkel (Putkonen et al., 2007; Schöne, Peter & Bogerts, 2011; Hempel, 2013; Höynck, Zähringer & Behnsen, 2012; Höynck, Behnsen & Zähringer, 2015). A szerzők közül többen megjegyzik, hogy az elkövetőnek gyakran van további gyermeke, aki nem él vele egy háztartásban. A közleményekben ugyan felbukkan a kérdés, de mind ez ideig megválaszolatlanul, hogyan válik egy anya bűnismétlővé. Az idézett szerzők közül némelyek 2% (Shelton et al., 2011) és 18% (Schöne, Peter & Bogerts, 2011) között helyezik el a bűnismétlés gyakoriságát. Hiányoznak azok az elemzések, amelyek elkülönítenék az egyszeri tett és a bűnismétlés jelenségtani jellemzőit.

6. Állampolgárság és migrációs háttér

Az Egyesült Államokból és Németországból származnak azok a szórványos publikációk, amelyek az elkövetők állampolgárságát, migrációs hátterét vizsgálják. A Németországban megjelent tanulmányokban csak az állampolgárság adata szerepel, így a nem német állampolgárságú elkövetők a vizsgálat időszakában 7–13%-ot tesznek ki (Thomsen, Bauermeister & Wille, 1992; Püschel, Hasselblatt & Labes, 1988; Schöne, Peter & Bogerts, 2011; Höynck, Zähringer & Behnsen, 2012, Höynck, Behnsen & Zähringer, 2015). Úgy vélik, ezek az arányok nem jogosítanak fel etnikai alapú következtetések megfogalmazására.

7. Szocio-ökonómiai helyzet

Az elkövetők társadalmi-gazdasági helyzetét több szerző is vizsgálta, és úgy találták, hogy a középfokú végzettséggel rendelkezők követik el leggyakrabban a cselekményt (Höynck, Zähringer und Behnsen, 2012; (Höynck, Behnsen & Zähringer, 2015), felsőfokú végzettséggel rendelkezők igen ritkán (Hempel, 2013), és az elkövető anyák 15%-a alacsony végzettséggel sem rendelkezik. A munkanélküli anyák bűnelkövetési gyakorisága 0% (Krohn et al., 2011) és 50% (Schöne, Peter & Bogerts, 2011) között ingadozik. A német adatok nem igazolták vissza az amerikai szerzők általános elfogadott tételét, mely szerint az újszülöttjüket megölő anyák a legalsó társadalmi réteg tagjai (Friedman & Resnick, 2009; Porter & Gavin, 2010).

8. Családi helyzet és párkapcsolat

Az áttekintett német közlemények az egyedülálló elkövetők arányát 70–80%-ban jelölik meg (Thomsen, Bauermeister & Wille, 1992; Schöne, Peter & Bogerts, 2011; Höynck, Zähringer & Behnsen, 2012; Hempel, 2013; Höynck, Behnsen & Zähringer, 2015), s csak kevesen értelmezik az „egyedülálló” helyzet mibenlétét, hiszen az egyedül élő lehet hajadon, jogilag házas, de valójában különélő, elvált. Nem meglepő, hogy az idősebb elkövetők gyakrabban házasok, mint a fiatalabbak (Putkonen et al., 2007; Beyer, Mack & Shelton, 2008). Lényeges kérdés, hogy az elkövető a tett időpontjában párkapcsolatban élt-e, s hogy ez a párkapcsolat stabil vagy éppen látszólagos volt-e. Egy finn tanulmányból kiderül, hogy a szülés, a cselekmény időszakában az apák 88%-a már nincs jelen, többen éppen a terhesség időszakában távoznak a kapcsolatból (Putkonen et al., 2007). Annak ellenére, hogy e tekintetben a kutatók szűkös adatmennyiséggel dolgoznak, mégis jól látszik, hogy az elkövető párkapcsolati gondokkal küzd.

9. Gyermekkor, lelki sérülések

Az elkövetők gyermekkorával foglalkozó kriminológiai szakirodalom általában igen gazdag, azonban az újszülöttölést elkövetőké igen szűkszavú. Az erről szórványos adatokat közlő beszámolókból kiderül, hogy az elkövetők 27–40%-a nem vagy nem mindkét vér szerinti szülője mellett nőtt fel (Höynck, Behnsen & Zähringer, 2012; 2015). Gyermekkori szexuális zaklatásra az elkövetők 13–19%-a esetében derült fény. Az ügyiratok nem tartalmaznak olyan megbízható adatokat, amelyek alapján a gyermekkori bántalmazások, fenyegetések felmérhetők lennének. Így nem állapítható meg, hogy a későbbi elkövető átélte-e és milyen mértékben áldozattá válási élményt, amely más bűncselekményekben igazoltan előzménye és oka az elkövetésnek. Számos közlemény a már említett terhességelfogadási krízis kapcsán az elkövetőknél a tett időpontjában megállapított pszichológiai-pszichiátriai sérülésekről számol be, mégpedig meglepően magas, gyakran 50%-os arányban. Lévéen azonban ezen megállapítások kizárólagos forrása a szakértői vélemény, nem tudható, hogy a sérülések mutatkoztak-e már korábban is, de az sem, hogy akinél ilyen megállapítást nem tesz a szakértő, annak nincs is ilyen tünete, továbbá a pszichiátriai szakértő által nem vizsgált elkövető esetében ilyen jellegű zavarok fennálltak-e (Putkonen et al., 2007; Shelton, Muirhead & Canning, 2010; Schöne, Peter & Bogerts, 2011; Höynck & Zähringer, 2012; Hempel, 2013; Höynck, Behnsen & Zähringer, 2015). A szerzők következtetése szerint a kutatók alábecsülik a kóros személyiségállapot gyakoriságát. Nincsenek megbízható adatok az elkövetők

kriminális aktivitásának általános helyzetével kapcsolatban sem, szórványos közlemények számolnak be korábbi (erőszakos) cselekmények büntetéséről.

10. Az áldozat sajátosságai

Az elmaradott, illetve fejlődő országokban végzett kutatások gyakori feltételezése szerint inkább a leány újszülöttek válnak áldozattá (George, 1997; Marleau, Dubé & Léveillé, 2004), hiszen a fiúk mint jövőbeni munkaerők értékesebbek. A nyugati és a fejlett iparral rendelkező országokban ez az elv már nem érvényesül, az elkövetés és az áldozat (újszülött) neme között nem mutatkozik összefüggés. Az esetek túlnyomó többségében az anya nem is tudja, milyen nemű újszülöttet hozott világra. A nemzetközi kutatásokban 43–63% között állapítják meg az újszülött nemét (Kauppi et al., 2010; Herman-Giddens et al., 2003), német kutatók fiú áldozatot 48%-ban, leányt pedig 50%-ban találtak (Höynck, Zähringer & Behnsen, 2012; 2015). Esetenként az újszülött születési érettsége és súlya már nem állapítható meg, de a közlemények egybehangzóan döntően érett újszülöttekről adnak hírt (a 37. hét előtt születettek 10%-nál kevesebben vannak).

11. A cselekmény bűnüldözési és büntetőjogi következményei

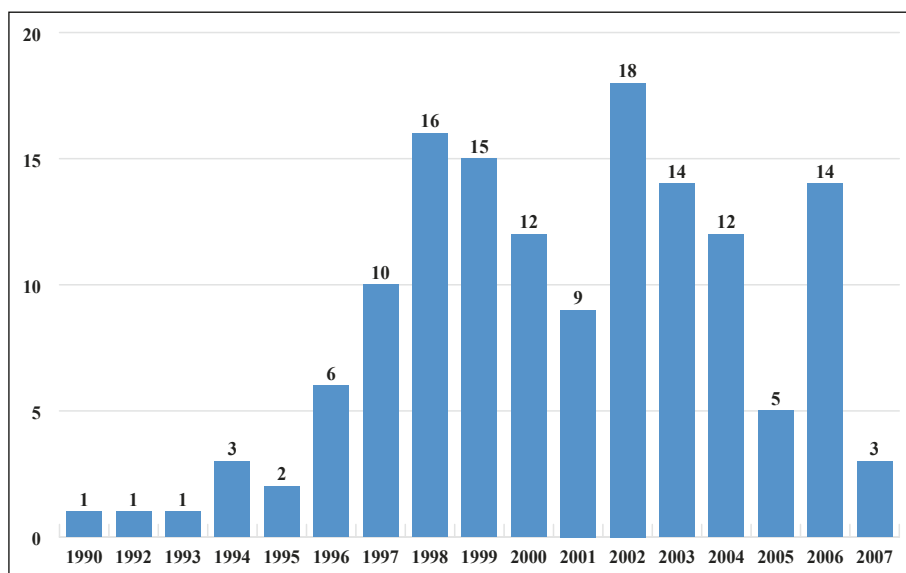
A kutatások többnyire ismert elkövetők jogerős ítéletig nyomon követhető ügyeit elemzik, a most ismertetett német kutatás azonban az ismeretlenes ügyek sajátosságainak feltárására is törekszik. A szakirodalomban többnyire 63% és 73% közé becsülik az ismertté vált elkövetők arányát (Püschel, Hasselblatt & Labes, 1988; Marcikic et al., 2003; Bozankaya, 2010; Höynck, Zähringer & Behnsen, 2012), ritkán fordul elő ennél magasabb, például 89%-os arány (Putkonen et al., 2007). Ami a büntetőjogi következményeket illeti, ezek alapvető eltérést mutatnak aszerint, hogy a vádemelés és az ítélelhozatal privilegizált tényállás vagy az emberölés alap- vagy különös esete szabályait követi-e. Németországban éppen a kutatás időszakának elején szűnt meg a privilegizált tényállás, így néhány esetet kezeltek ennek alapján, a többséget kiskorú sérelmére elkövetett emberölés súlyos eseteként (német Btk. 213. §), emberölés (német Btk. 212. §), lényegesen ritkábban gondatlan emberölés vagy halált okozó testi sértés tényállással dolgoztak fel (Bozankaya, 2010; Schöne, Peter & Bogerts, 2011; Höynck, Zähringer & Behnsen, 2012; Höynck, Behnsen & Zähringer, 2015). Azokban az esetekben alkalmazták az „újszülött kitétel” tényállását (német Btk. 221. §), amelyekben az áldozat túlélte a cselekményt. A privilegizált tényállást alkalmazó országokban az ítélezési gyakorlat a felfüggesztett szabadságelvonás

jelentős gyakoriságát mutatja (Marks & Kumar, 1993; Marcikic et al., 2003; Putkonen et al., 2007). Az utóbbi évek német közleményei szerint az esetek 63–70%-ában végrehajtandó szabadságvesztés-büntetés ítélete született (Höynck, Zähringer & Behnsen, 2012; Schöne et al., 2011).

Az elkövetés jelenségtani megállapításai

Az újszülött megölésének különleges helyzetéből fakadóan különleges a cselekmény információinak helyzete is, megszerzésüktől egészen az alkalmazható eredményekig eltérnek más cselekmények adataitól. Éppen a cselekmény sajátosságai folytán azonban már számos alkalommal nyújtottak hatékony segítséget az országukból hozzájuk forduló kollégáknak¹⁵.

1. számú ábra: A cselekmény előfordulási gyakorisága

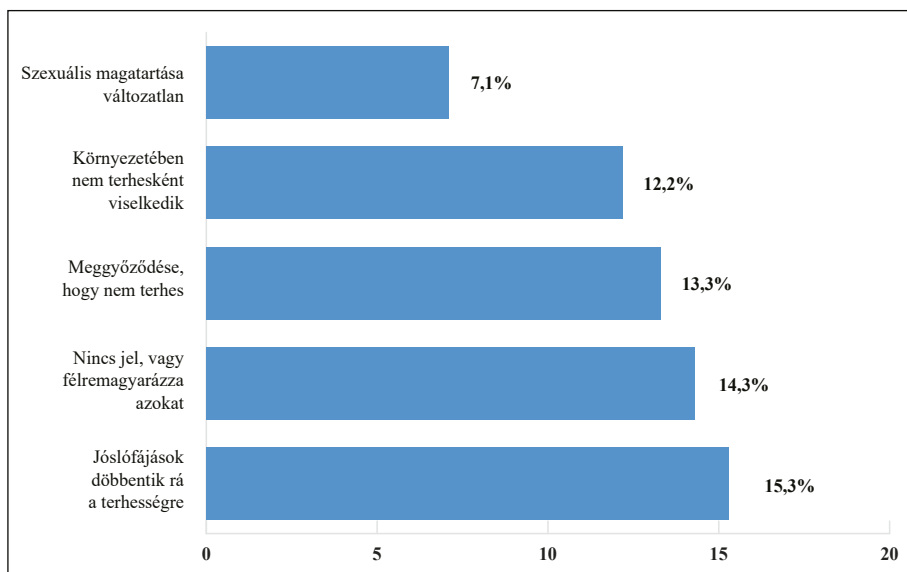

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 25. oldalán közölt 4. számú diagram.

Az 1. számú ábra a Németországban a kutatás időszakában (1990–2007) feltalált és többszörös próbákkal igazoltan újszülöttölés cselekményének évenkénti előfordulását mutatja.

15 Ebben az állításban hangsúlyos, hogy távoli tartományokban dolgozó kollégák is igényeltek segítséget.

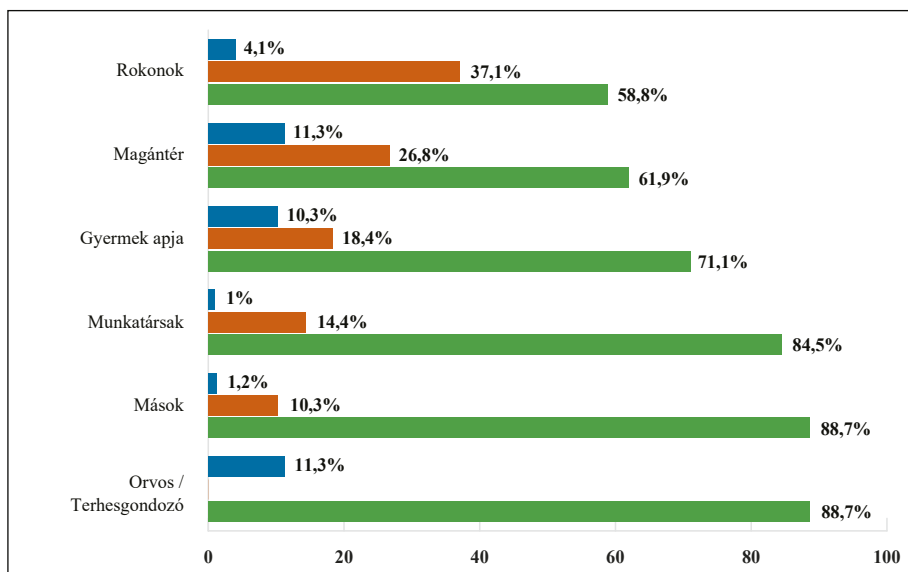
2. számú ábra: *A terhesség tényének feldolgozása*

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 26. oldalán közölt 5. számú diagram.

A 2. számú ábra a terhesség elutasításának módozatait, mint a cselekmény közvetlen kiváltó okának arányait mutatja. A szerzők különbséget tesznek a terhesség tényének elfojtása és eltitkolása között, ez utóbbinak lényegesen nagyobb arányban történő előfordulását találták. Meglepően magas arányban (15,3%) az elkövető a szülési fájdalmakat érezve döbbsent rá terhes állapotára, ugyan-csak sokan (14,3%) a megjelenő külső testi változásokat egyéb okokkal magyarázzák, ha a helyzet úgy hozza, meggyőzéssel állítják (12,2%), hogy nem várandósok. A társas környezet 12,2%-ától érkezett kijelentés arról, hogy nem gyanították a terhességet, s az elkövetők 7,1%-a nem változtatja szexuális magatartását. A szerzők további elemzés feladatának tekintik annak megállapítását, hogy a környezet szereplői körében milyen mértékben sikeres valóban az eltitkolás kísérlete.

3. számú ábra: A környezet tudomása a veszélyeztető okról

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 26. oldalán közölt 6. számú diagram.

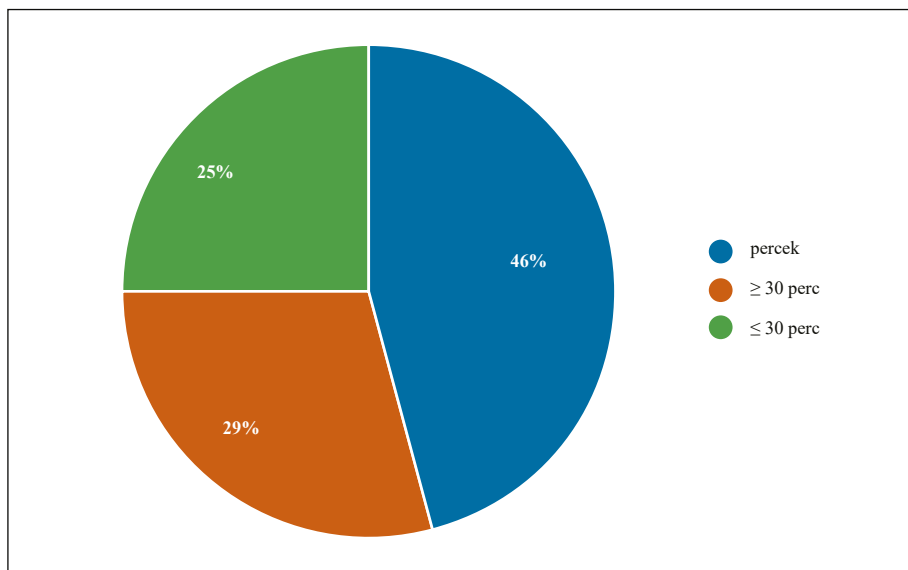
1. számú táblázat: A szülés helyszíne

Az anya lakása	85,3% (87)
fürdőszoba/WC	54,9% (56)
hálószoba	14,7% (15)
nappali	1% (1)
erkély	1% (1)
konyha	1% (1)
pince	1% (1)
ugyanitt más helyszínen	7,8% (8)
Nem nyilvános más helyszínen	7,8 % (8)
munkahelyi WC	2,9% (3)
más lakás WC-je	2% (2)
szomszéd telek	1% (1)
Közterület	6,9% (7)
nyilvános WC	4,9% (5)
vízpart	1% (1)
aluljáró	1% (1)

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 27. oldalán közölt 4. számú táblázat.

A német tanulmány szerzői megállapítják, hogy a szülések döntő többsége a szülőanya magánterében történik, ezt pedig a terhesség patológiás feldolgozásával hozzák szoros összefüggésbe. Annak ellenére, hogy a magánhelyszíneken többnyire mások is tartózkodnak, döntő többségük nem szerez tudomást a szülésről, ami – a szerzők szerint – váratlanul indult, az anyát felkészületlenül érte. Továbbá úgy vélik, hogy a közterületen lezajlott szülés és ölés kevésbé rejthető, ezt tekintik a csekély esetszám magyarázatának.

4. számú ábra: Az áldozat élettartama

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 28. oldalán közölt 7. számú diagram.

Az igazságügyi orvosszakértő 116 esetben állapította meg az újszülött áldozat élettartamát. Az újszülöttek közül legtöbben (53) csupán percekig éltek, minden negyedik (29) 30 percnél hosszabban, de 24 órát nem meghaladóan vesztette életét, 34 újszülöttnél pedig fél órán belül következett be a halál.

Az anyák többsége vallomásából az derül ki, hogy a szülést nyomban követte az ölési cselekmény. A szülés helyzetében az anya nem becsüli pontosan az eltelt idő tartamát.

2. számú táblázat: Az áldozat halálának közvetlen oka

A halál oka	Orvosszakértő	Anya
	szerint	
Fojtás, ebből	69,5% (66)	65,9% (56)
a légzőnyílás elzárása	37,9% (25)	39,3% (22)
fullasztás	31,8% (21)	33,9% (19)
(vízbe)fojtás	22,7% (15)	19,6% (11)
belélegzés	7,6% (5)	7,1% (4)
Ütés tompa tárggyal	15,8% (15)	2,4% (2)
Kihülés ellátatlanság miatt	8,4% (8)	8,2% (7)
Sebesítés éles tárggyal	6,3% (6)	5,9% (5)
Perinatális halál	0,0%	1,2% (1)
Halvaszületés	0,0%	16,5% (14)
Összesen	100% (95)	100% (85)

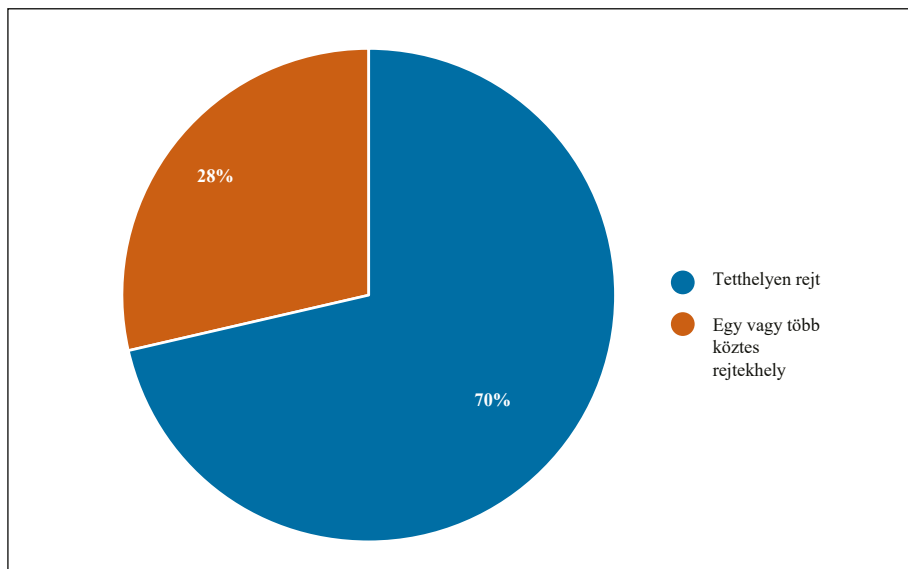
Forrás: Az ismertetett német tanulmány 29. oldalán közölt 6. számú táblázat.

A német kutatók megállapítják, hogy az ölési cselekmény döntően a szülést követi. Az újszülött halálát leggyakrabban fulladás okozza a légzőutak elzárásával. Majd minden második esetben (44,2%) az újszülött bántalmazása történik (fojtás, sérülés okozása tompa vagy éles tárggyal). Ez ellentmond azoknak a kutatási eredményeknek, amelyek ilyen bántalmazások szórványos előfordulását állapítják meg.

Jóllehet a szakirodalom gyakran említi az anya áldozata iránti érzelmeit, a jelen német kutatásban ilyesmire nem találtak utalásokat. A kutatók úgy vélik, hogy az áldozat véres ruhadarabokba, nejlonszatyorba, illetve szemeteszákba csomagolása vagy teljesen pucéran elrejtése bármilyen érzelmi kötődés ellen szól. A holttest közelben való elrejtése talán mutat kötődést – az anya nem képes elszakadni újszülöttjétől –, ezért például szekrényben rejti el, de az ilyen értelmezés távolról sem egyértelmű. A német szerzők szerint figyelmet érdemel azonban, hogy az elemzett esetek csupán 9,7%-ában (13 eset) történt valamiféle gondoskodás (mosdatás, öltöztetés, pólyázás). Számos esetben a cselekmény helyszínén történik a rejtés, de minden harmadik esetben az elkövető megváltoztatja a rejtés helyét, és minden ötödik esetben úgy, hogy a környezet elől még inkább elrejtje. Ezekben az esetekben a rejtés helyszíne azonban lényegesen nem változik¹⁶.

16 Magam nem egyszer találtam olyan esetet, amelyben a szülés és a tett helyszínén marad az újszülött rejtés nélkül, és itt is találják meg. A szerzők ilyen helyzetet nem említnek.

5. számú ábra: Rejtések száma

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 30. oldalán közölt 9. számú diagram.

A szerzők 101 esetből kaptak információkat arról, hogyan szállították az áldozatot a feltalálás helyszínére. Az esetek többségében (88,1% – 89 eset) nem használtak szállítóeszközt, személygépkocsit nyolc esetben (7,9%), kerékpárt¹⁷ három esetben (3,0%) és tömegközlekedést egy esetben vettek igénybe. A rejtés utolsó – és egyben a feltalálás – helyszínét az anya választja. Leggyakrabban (40,3% – 58 eset) a szabadban helyezi el, fűben, szénában, talajüregben. Ugyancsak gyakori (20,1% – 29 eset) az újszülött tetemének hulladék közé helyezése, kukába, utcai szemeteszékbe. Sokan (24,3% – 35 eset) tárolásra szolgáló helyekre rejtik (hűtőszekrény, bútor, pince, padlás, autó csomagtartója). Olykor az anya által megválasztott utolsó rejtési helyszín is változik, például a szeméttárolók ürítése, a tartalom szeméttelre szállítása folytán, vagy ha állat találja meg a kis tetemet. Egy anya elégette halott újszülöttjét, egy másik pedig egy forgalmas úttesten helyezte el.

A német szerzők kriminológiai-érzelmi és nyilván kriminalisztikai szempontból is figyelmet fordítanak a kis tetem gondozottságára és csomagolására. Mindent egybevetve 26 esetben (18,3%) találtak a nyomozás tekintetében releváns

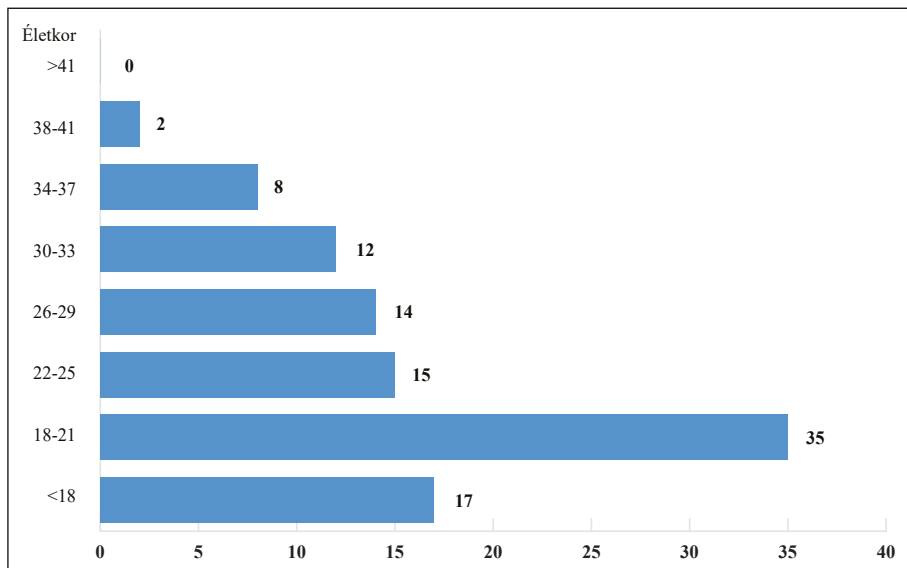
¹⁷ Erős kételyem van a tekintetben, hogy a szülőanya maga kerékpározott volna a szülést követő órákban, napokban, itt – nézetem szerint – inkább az utólagos cselekményben segítőt tételezhetünk fel.

anyagokat, főként a véres textíliák (13 eset, 9,2%) és/vagy a cselekmény eszközei (6 eset, 4,2%) voltak ilyenek.

Az elkövető jellemzői

Életkor

6. számú ábra: *Esetszám életkor szerint*

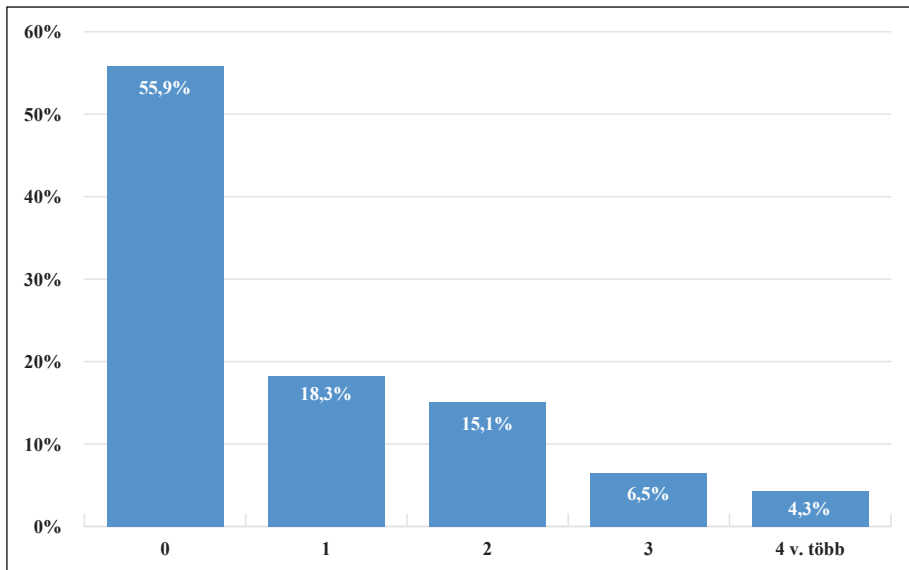

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 32. oldalán közölt 10. számú diagram alapján.

A német szerzők megállapítják, hogy az újszülöttjüket megölő anyák 18–21 éves korukban követik el leggyakrabban a cselekményt, és általában fiatalabban, mint a teljes női népesség kormegoszlása, ebben a 30–33 éves anyák vannak legtöbben. A legfiatalabb elkövető 13 éves, a legidősebb pedig 40 éves.

Szülési tapasztalat és bűnismétlés

7. számú ábra: Az elkövetők élő gyermekeinek megoszlása

Forrás: Az ismertett német tanulmány 38. oldalán közölt 11. számú diagram.

Az elkövetők több mint fele (52 fő) első élve született gyermekét ölte meg, 17 anya egy-egy gyermeket szült már, 14-en kettőt, 6-an hármat és 4-en négyet vagy többet. Főként a sokgyermekes (három vagy több) anyák esetében jellemző, hogy nem minden gyermekük él velük közös háztartásban. Hat anya összesen 13 gyermeke él máshol, egyiküket örökbe fogadták, másikat már saját önálló háztartásában él, a többiek nevelőszülőknél vagy nevelőotthonban.

A cselekményt megelőző időszakban lezajlott terhességmegszakításokról és halvaszülésekről csak szórványos, esetleges adatokat rögzítenek az ügyiratok, ezek tehát következtetésre nem alkalmasak. Bűnismétlésről azonban rendelkeznek adatokkal, 94 anya közül hat fő már követett el korábban is újszülöttgyilkosságot, két fő két ízben és ugyanakkor két fő három alkalommal.

Társadalmi-gazdasági helyzet

Iskolázottság, legmagasabb befejezett végzettség

3. számú táblázat: Iskolázottság

	Összes elkövető	Nagykorú elkövető	Teljes női népesség
Általános iskola	32,2% (29)	36,1% (26)	27,4% (123)
Középsiskola	32,2% (29)	32,2% (29)	39,7% (178)
Szakképzett/érettségi	8,9% (8)	11,1% (8)	30,3% (135)
Iskolázatlan/még tanuló	24,4% (22)	15,3% (11)	2,5% (12)
Összesen	99,9% (90)	100,0% (72)	99,9% (448)

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 35. oldalán közölt 8. táblázat (az átlagos női népesség tekintetében (n = 448, ALLBUS 1980–2010).

A német szerzők – utalva korábbi megállapításukra, mely szerint az elkövetők anyaként is fiatalabbak, mint az átlagnépesség hasonló helyzetű tagjai – a 2. számú táblázattal azt mutatják be, hogy iskolázottságuk is következetesen alacsonyabb, különösen igaz ez az iskolázatlanságot és a befejezetlen tanulmányokat illetően.

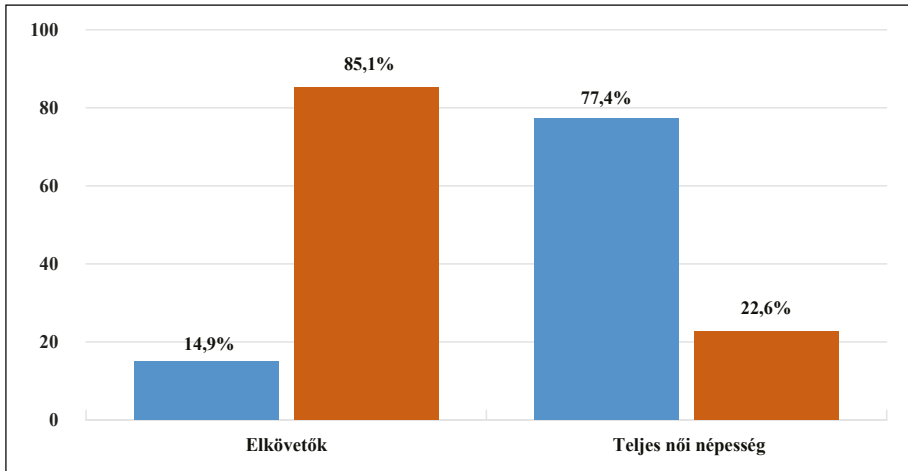
4. számú táblázat: Foglalkoztatottság

	Összes elkövető	Nagykorú elkövető	Anyák a teljes női népességben
Főállásban alkalmazott	30,0% (30)	36,6% (30)	36,6% (30)
Nincs munkaviszonya, ebből	70,0% (70)	63,4% (52)	82,2% (369)
- munkanélküli	21,4% (15)	27,0% (14)	1,9% (7)
- háztartásbéli	17,1% (12)	23,1% (12)	68,0% (251)
- képzésben	54,3% (38)	40,4% (21)	2,4% (9)
- egyéb	7,1% (5)	9,6% (5)	27,6% (102)
Összesen	100,0% (100)	100,0% (82)	100,0% (449)

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 36. oldalán közölt 9. számú táblázat (ALLBUS 1980–2010).

A német szerzők megállapítják, hogy az elkövetők legjelentősebb csoportja (54,3%, 38 fő) nem áll munkaviszonyban, mert éppen képzésben vesz részt, közülük kerül ki a nagykorú elkövetők legnépesebb csoportja is (40,4%, 21 fő). Jelentősen eltér mindez a teljes női népesség körében tapasztalt helyzettől, ők alig jelennek meg a képzésben és a munkanélküli ellátásban, túlnyomó többségük (68%, 251 fő) háziasszonyként, családayaként tevékenykedik. Úgy vélik, ezt a strukturálisnak tűnő különbséget mégis megfontoltan kell kezelni.

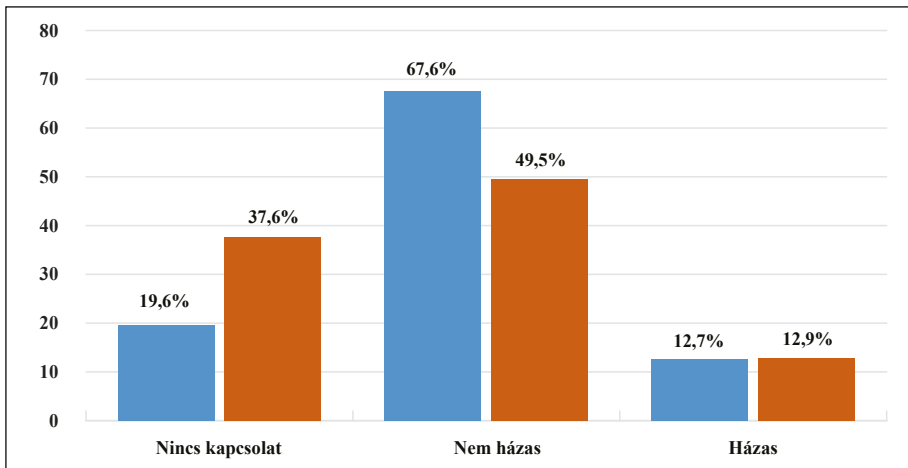
8. számú ábra: Családi helyzet

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 37. oldalán közölt 13. számú diagram (Statistisches Bundesamt 1995–2009, n= 11 173 683).

Kitűnik a nem házas elkövetők döntően magas aránya a teljes női népességben tapasztalt helyzethez viszonyítva, bár ebben – állapítják meg a német szerzők – a nem házas szülő nők aránya a mérési időszak végére megduplázódott.

9. számú ábra: Párkapcsolatok alakulása

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 35. oldalán közölt 14. számú diagram.

A német szerzőkkel együtt megállapíthatjuk, hogy a házasság a tett elkövetése után is fennmarad, a nem házások körében viszont változások tapasztalhatók. A „nem házas” állapot egybegyűjti az élettársi kapcsolatban élőket, de mindazon kapcsolati változásokat is, amelyek ebben a kritikus helyzetben gyengítik a terhes nő döntési erejét, hiszen az élettárs, barát könnyebben szabadul meg bármilyen teherterételtől.

Megterhelő gyermekkori élmények, pszichológiai zavarok

A rendellenes magatartás, különösen pedig az újszülöttölés okai között mindenkor említés történik a megterhelő gyermekkori élményekről, gyakran bántalmazásról. A német kutatók úgy vélik, az iratanyagok megfelelő bizonyítékot szolgáltatnak erről a szakirodalomban is gyakran hangsúlyozott összefüggésről. A kutatóknak nem állt módjukban ezeket az összefüggéseket más, összehasonlításra alkalmas csoportok jellemzőivel összevetni, valamint a vallomások igazságtartalmát vizsgálni. Ami az ügyiratokban fellelhető adatokat illeti, gyermekkorában (16 éves korukig) az elkövetők 42,4%-a (39 fő) veszítette el legalább egyik szülőjét válás vagy elhalálozás miatt. Minden harmadik elkövető 31,4% (27 fő) függő (alkohol, drog, játék vagy gyógyszer) szülő mellett nevelkedett. 12,8%-uk (11 fő) élt át erőszakot, 8,1%-uk (7 fő) vált szexuális bántalmazás áldozatává. A szakértői vélemények 55,3%-ban (47 eset) jellemzik ezeket az elkövetőket stresszreakcióval, enyhe intelligenciacsökkenéssel és alkalmazkodási nehézségekkel. Csupán kilenc ügyirat nem tartalmaz ilyen utalást, szakvéleményt.

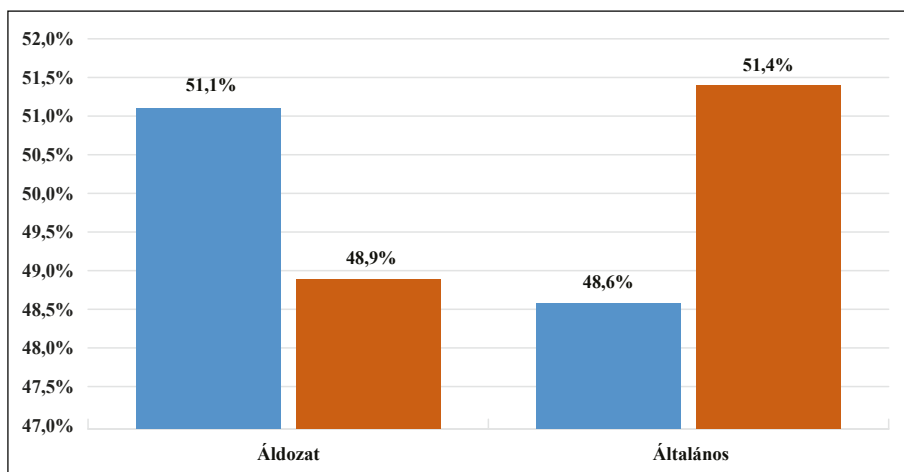
Kriminális érintettség

Az elkövetők 94,5%-a (86 fő) újszülöttölés tekintetében elsőbűntényes, 12,1%-ukat (11 fő) ítélték már el valamilyen cselekmény (lopás, csalás, a kábító hatású anyagokról szóló törvény megsértése) miatt.

Az áldozat jellemzői

Az újszülött neme tekintetében a német szerzők megállapítása megegyezik a saját kutatásomban szerzett tapasztalatokkal: a szülőanyák többsége a szülés-rejtés kényszerhelyzetében meg sem állapítja újszülöttje nemét. Kevesen azért tudják, ez csak tovább rontja amúgy is zaklatott lelkiállapotukat.

10. számú ábra: Az áldozat neme

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 39. oldalán közölt 16. számú diagram.

A német tanulmány szerzői szerint a koraszülés oly mértékben elenyésző az elkövetők körében, hogy statisztikailag nem is éri el a hibahatárt. Az újszülött méretei nemhogy megegyeznek az átlagnépesség adataival, de a kisebb testméretű (2,2%) és súlyú (0%) gyermekek aránya lényegesen alacsonyabb az áldozatok körében.

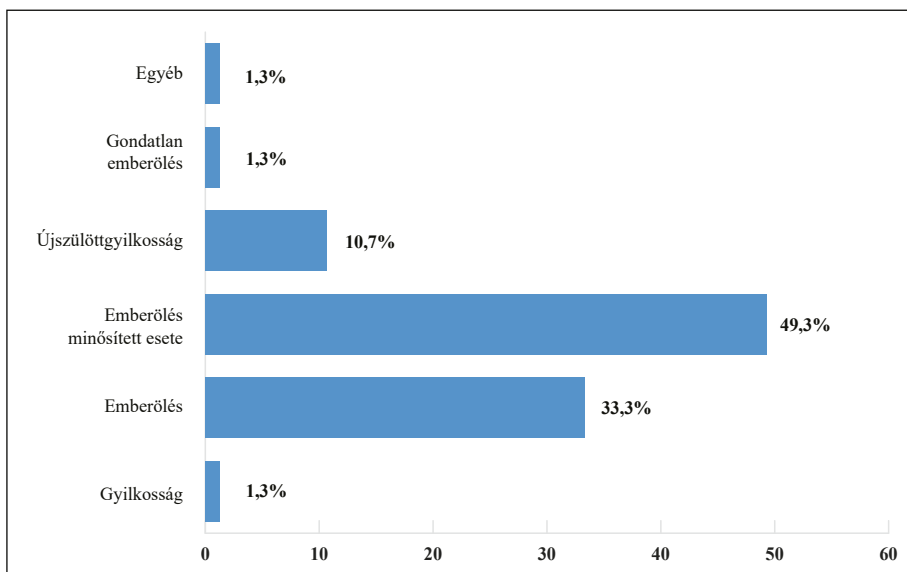
Felderítés

A német kutatók úgy vélik, hogy az esetkör ismeretében a nyomozás nem általában gyanúsított, hanem a szülőanya felkutatására indul. Jóllehet az újszülöttölés az emberölések 7,1%-át jelenti, a fel nem derített esetek aránya lényegesen magasabb 29,2%-os (az emberölés összefoglaló esetében ez 8,4%). Az újszülöttölés tágabb meghatározásának megfelelő 144 esetből 102 alkalommal (70,8%) derült fény az elkövető anyja kilétére. A szabadban megtalált újszülöttek esetében a nyomozás – ha feltételezhető, hogy a hely közel esik az anyja lakása, illetve a szülés helyszínéhez – eredményessége 54,4%-ra (31 eset) csökken. Még a másutt, távolabb elhelyezett tetem (például szeméttároló) esetében is lehetséges az anyja megtalálása (ismertté vált ilyen esetek 50%-a, 14 eset).

A cselekmény minősítése függvénye annak is, hogy a büntető jogszabályok sorában szerepel-e az újszülöttölés privilegizált tényállása. Az elsőbűntényes anyák döntő többségét elítélték (75 fő, 88,2%).

Az eljárás megszüntetésére nyolc esetben került sor, két esetben büntetőséget kizáró ok merült fel, három esetben pedig az ügyiratban bemutatott bizonyítékok nem bizonyultak egyértelműnek.

11. számú ábra: *A cselekmény minősítése az ítéletben*

Forrás: Az ismertetett német tanulmány 42. oldalán közölt 20. számú diagram.

Az elkövetés kriminalisztikai célú elemzési eredményei

Ebben a fejezetben a szerzők a Németország egészéből gyűjtött ügyiratok elemzett összefüggéseivel közvetlenül kívánnak segítséget nyújtani a nyomozás munkálataihoz. Tekintettel az esetkör időben és térben ritkásan eloszló előfordulására, megesik, hogy egy nyomozó teljes rendőri karrierje során nem találkozik újszülöttöléssel. Ha igen, akkor nyilván konzultál egy ebben már tapasztalatot szerzett kollégával. A német rendőrségi kutatócsoport jelen tanulmánya már a nyomozás stratégiai és taktikai tervezésében is segítséget, nagyobb biztonságot jelent, mert térben és időben minden ismertté vált eset összefüggéseit rendelkezésre bocsátja. Kezdve például a szabadban megtalált áldozat ügyében indult eljárással, mint a legcsekélyebb eredményt ígérő feladattal, amelynek minél hatékonyabb megoldását segítő, szemléletes módon mutatják be a lehetséges összefüggéseket (az anya jellemzői; az ölés módja; csomagolás;

rejtés; az áldozat mellett talált egyéb tárgyak és nyomok; a rejtés helyszínének jellemzői; a feltalálás helyszínének jellemzői, valamint a nyomozás során alkalmazott intézkedések). A kutatás adatbázisa alapján természetesen a magántérben, közterületen megtalált áldozatok ügyében is ismertetik a leginkább jellemző együttjárásokat, ezekből profilként rajzolódnak ki az anya és a cselekmény nagy valószínűségű vonásai, lehetőségei.

Jelen beszámoló a német átfogó tanulmány alapadatai és az alapvető általános összefüggések bemutatását vállalhatta abban a reményben, hogy mód nyílik a folytatásra, azaz a rendőri munkát közvetlenül támogató kriminalisztikai eredmények ismertetésére is.

Felhasznált irodalom

Az ismertetett német tanulmányban felhasznált szakirodalom (válogatás)

- Adinkrah, M. (2000). Maternal infanticides in Fiji. *Child Abuse & Neglect*, 24(12), 1543–1555. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(00\)00208-8](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(00)00208-8)
- Alder, C. & Polk, K. (2001). *Neonaticide. Child victims of homicide*. Cambridge University Press.
- Beyer, K., Mack, S. M. & Shelton, J. L. (2008). Investigative analysis of neonaticide - an exploratory study. *Criminal Justice and Behavior*, 35(4), 522–535. <https://doi.org/10.1177/0093854807313410>
- Bourget, D. & Bradford, J. M. (1990). Homicidal parents. *The Canadian Journal of Psychiatry / La Revue Canadienne De Psychiatrie*, 35(3), 233–238. <https://doi.org/10.1177/070674379003500306>
- Briggs, C. M. & Cutright, P. (1994). Structural and cultural determinants of child homicide: A cross-national analysis. *Violence and Victims*, 9(1), 3–16. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.9.1.3>
- Brockington, I. (2006). Early postpartum syncope, delirium and stupor. *Archives of Womens Mental Health*, 9(6), 347–348. <https://doi.org/10.1007/s00737-006-0155-7>
- Cakar, Z., Stankov, A., Gutevska, A. & Pavlovski, G. (2003). Neonaticidium in republic of Macedonia: Forensicomedical aspects. *Forensic Science International*, 136, 218–218.
- George, S. M. (1997). Female infanticide in Tamil Nadu, India: From recognition back to denial. *Reproductive Health Matters*, 10, 124–132. [https://doi.org/10.1016/S0968-8080\(97\)90093-8](https://doi.org/10.1016/S0968-8080(97)90093-8)
- Gheorghe, A., Banner, J., Hansen, S. H., Stolborg, U. & Lynnerup, N. (2011). Abandonment of newborn infants: A Danish forensic medical survey 1997-2008. *Forensic Science, Medicine, and Pathology*, 7(4), 317–321. <https://doi.org/10.1007/s12024-011-9253-6>
- Haapasalo, J. & Petäjä, S. (1999). Mothers who killed or attempted to kill their child: Life circumstances, childhood abuse, and types of killing. *Violence and Victims*, 14(3), 219–239. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.14.3.219>

- Harris, L. S. (1997). A killing of baby doe. *Journal of Forensic Sciences*, 42(6), 1180–1182. <https://doi.org/10.1520/JFS14282J>
- Hempel, D. (2013). *Tötungsdelikte an Neugeborenen 1997 bis 2007 in vier deutschen Regionen. Eine Analyse der Risikofaktoren der Kindesmütter*.
- Herman-Giddens, M. E., Smith, J. B., Mittal, M., Carlson, M. & Butts, J. D. (2003). Newborns killed, or left to die by a parent - A population-based study. *Jama-Journal of the American Medical Association*, 289(11), 1425–1429. <https://doi.org/10.1001/jama.289.11.1425>
- Höynck, T., Zähringer, U. & Behnsen, M. (2012). *Neonazid: Expertise im Rahmen des Projekts „Anonyme Geburt und Babyklappen in Deutschland – Fallzahlen, Angebote, Kontexte“*. Deutsches Jugendinstitut.
- Höynck, T., Behnsen M. & Zähringer, U. (2015). *Tötungsdelikte an Kindern unter 6 Jahren. Eine kriminologische Untersuchung anhand von Strafverfahrensakten (1997 – 2006)*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-658-07587-3>
- Kahana, T., Penner, M., Nachman, R. & Hiss, J. (2005). Multidisciplinary forensic approach - investigation of a neonaticide and alleged concomitant rape. *Journal of Clinical Forensic Medicine*, 12(3), 143–148. <https://doi.org/10.1016/j.jcfm.2004.11.002>
- Kauppi, A., Kumpulainen, K., Karkola, K., Vanamo, T. & Merikanto, J. (2010). Maternal and paternal filicides: A retrospective review of filicides in Finland. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 38(2), 229–238.
- Krohn, J., Anders, S., Püschel, K. & Schröder, A. S. (2011). Tötung von Neugeborenen - Neonaticide in Hamburg von 1998 bis 2008. *Archiv für Kriminologie*, 227(5-6), 174–180.
- Madea, B. & Dettmeyer, R. (2007). *Basiswissen Rechtsmedizin*. Springer.
- Marks, M. N. & Kumar, R. (1993). Infanticide in England and Wales. *Medicine Science and the Law*, 33(4), 329–339. <https://doi.org/10.1177/002580249303300411>
- Mendlowicz, M. V., Jean-Louis G., Gekker, M. & Rapaport, M. H. (1999). Neonaticide in the city of Rio de Janeiro: Forensic and psycholegal perspectives. *Journal of Forensic Sciences*, 44(4), 741–745. <https://doi.org/10.1520/JFS14547J>
- Marcikic, M., Dumencic, B., Matuzalem, E., Marjanovic, K. & Ugljarevic, M. (2003). Neonaticide and infanticide in the east Croatia Osijek county. *Forensic Science International*, 136, 254–254.
- Marleau, J. D., Dubé, M. & Leveillé, S. (2004). Neonaticidal mothers: Are more boys killed? *Medicine Science and the Law*, 44(4), 311–316. <https://doi.org/10.1258/rsmmsl.44.4.311>
- Moll, E. C. (2002). In defense of TJ's mother: Neonaticide and the implications for counselors. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 41, 150–158. <https://doi.org/10.1002/j.2164-490X.2002.tb00138.x>
- Putkonen, H., Collander, J., Weizmann-Henelius, G. & Eronen, M. (2007). Legal outcomes of all suspected neonaticides in Finland 1980-2000. *International Journal of Law and Psychiatry*, 30(3), 248–254. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2007.03.008>

- Putkonen, H., Weizmann-Henelius, G., Collander, J., Santtila, P. & Eronen, M. (2007). Neonaticides may be more preventable and heterogeneous than previously thought - neonaticides in Finland 1980-2000. *Archives of Womens Mental Health*, 10(1), 15–23. <https://doi.org/10.1007/s00737-006-0161-9>
- Püschel, K., Hasselblatt, G., Labes, H. (1988). Kindesmörderinnen: Meist geistig unreif: Eine Analyse unter kriminologischen Aspekten. *Kriminalistik*, 42(10), 525–528.
- Resnick, P. J. (1970). Murder of newborn – a psychiatric review of neonaticide. *American Journal of Psychiatry*, 126(10), 1414–1420. <https://doi.org/10.1176/ajp.126.10.1414>
- Saimen, N. (2006). Medea und Gretchen - Mütter, die töten. In Saimen, N. (Ed.), *Gesellschaft mit beschränkter Haftung. Maßregelvollzug als soziale Verpflichtung* (pp. 277–290). Psychiatrie-Verlag.
- Schöne, M., Peter, E. & Bogerts, B. (2011). Neonatizid - eine Analyse der psychischen, sozialen und biographischen Charakteristika der Täterinnen. *Kriminalistik*, 10, 640.
- Shelton, J. L. E., Muirhead, Y. & Canning, K. E. (2010). Ambivalence toward mothers who kill: An examination of 45 U.S. cases of maternal neonaticide. *Behavioral Sciences & the Law*, 28(6), 812–831. <https://doi.org/10.1002/bsl.937>
- Shelton, J. L., Corey, T., Donaldson, W. H. & Dennison, E. H. (2011). Neonaticide: A comprehensive review of investigative and pathologic aspects of 55 cases. *Journal of Family Violence*, 26(4), 263–276. <https://doi.org/10.1007/s10896-011-9362-8>
- Simiot, J. (2007). *Neonatizid - Neugeborenentötung: Sind es stets die jungen Mütter mit geringer Bildung?* Eine Betrachtung mit Ableitungen für die polizeiliche Ermittlungstätigkeit. Unveröffentlichte Diplomarbeit, Fachhochschule für öffentliche Verwaltung und Rechtspflege MecklenburgVorpommern
- Thomsen, H., Bauermeister, M. & Wille, R. (1992). Zur Kindstötung unter der Geburt - eine Verbundstudie über die Jahre 1980-1989. *Rechtsmedizin*, 2, 135–142.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Cseres J. (2021). Újszülöttgyilkosságok Németországban. Egy nagyszabású tanulmány ismertetése. *Belügyi Szemle*, 70(SI3), 71–98. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2022.3.5>